

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกระบวนการวิจารณ์ภาพยนตร์ไทย: สنانจิตต์ บางสพานกับสุทธากร สันติธวัช" มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 ประเภท คือ

1. ประเภทเอกสาร

1.1 บทวิจารณ์ภาพยนตร์ไทยทุกชิ้น ทุกเรื่องของสنانจิตต์ บางสพาน ที่ลงตีพิมพ์ในสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ นับตั้งแต่ฉบับวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2521 ถึงฉบับที่วันที่ 23-29 ธันวาคม พ.ศ. 2533 ซึ่งรวมแล้วเป็นจำนวนบทภาพยนตร์ทั้งสิ้น 88 เรื่อง

1.2 บทวิจารณ์ภาพยนตร์ไทยทุกชิ้นทุกเรื่องของ สุทธากร สันติธวัช ที่ลงตีพิมพ์ใน สตาร์พิคส์ ตั้งแต่ฉบับที่ 227 ถึงฉบับที่ 244 และในหนังสือและวีดิโอ ฉบับที่ 6 ถึงฉบับที่ 46 รวมแล้วเป็นบทวิจารณ์ภาพยนตร์จำนวนทั้งหมด 39 เรื่อง

1.3 เอกสารที่มีใช้เป็นบทวิจารณ์ภาพยนตร์ อาจจะเป็นข้อเขียนบทความ บทสัมภาษณ์ การตอบจดหมายและจดหมายจากผู้อ่าน ฯลฯ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสنانจิตต์ บางสพานและสุทธากร สันติธวัช

2. ประเภทบุคคล

ได้แก่ตัวผู้ผลิตบทวิจารณ์ภาพยนตร์ คือ สنانจิตต์ บางสพานและสุทธากร สันติธวัช

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งตามประเภทของข้อมูลได้ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

1.1 เอกสารทั้งหมดของสวนจิตต์ บางสวน ซึ่งปรากฏอยู่ในสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2533 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบค้นคว้าจากแหล่งเก็บรวบรวมเอกสารที่สำคัญตามลำดับ ดังนี้คือ ที่หอสมุดแห่งชาติ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยส่วนใหญ่แล้วจะเก็บรวบรวมจากหอสมุดแห่งชาติด้วยวิธีการถ่ายเอกสาร ถึงแม้ว่าจะมีการตกลงไปบ้าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนค่อนข้างมาก แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าได้พยายามให้มีการผิดพลาดน้อยที่สุดโดยพยายามค้นคว้าให้ได้จนครบทุกชิ้นทุกเรื่อง

1.2 เอกสารทั้งหมดของสุทธากร สันติธวัช ที่ปรากฏอยู่ใน "สตาร์พิคส์" และ "หนังและวิดีโอ" นั้น เอกสารบางส่วนผู้วิจัยมีอยู่แล้ว และบางส่วนต้องเก็บเพิ่มเติม โดยบทวิจารณ์ภาพยนตร์และเอกสารอื่นใน "สตาร์พิคส์" ผู้วิจัยมีอยู่แล้วทั้งหมดรวมทั้งจาก "หนังและวิดีโอ" บางเล่ม จำนวนที่เหลือผู้วิจัยเก็บจากแหล่งรวบรวม 2 แหล่งด้วยกัน คือ ที่งานนิเทศสารสตาร์พิคส์ ซึ่งมีนิเทศสารหนังและวิดีโอ เก็บไว้บางส่วน โดยเฉพาะในระยะแรก ๆ อีกแหล่งก็เก็บรวบรวมจากที่งานนิเทศสารหนังและวิดีโอ ซึ่งก็มีการรวบรวมเอาไว้อีกจำนวนหนึ่ง ทั้งหมดผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาได้โดยการถ่ายเอกสาร

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

ได้แก่สวนจิตต์ บางสวนและสุทธากร สันติธวัช ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเนื่องจากเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ผลิตสารโดยตรงในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการนั้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมุ่งประเด็นคำถามไปที่การลู่อาชีพ การเลือกภาพยนตร์ที่จะเขียนวิจารณ์ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจารณ์ รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการวิจารณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างดีและสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถแบ่งตามประเภทของข้อมูลออกได้เป็น 2 ประเภทคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์บุคคล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร

งานการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร เป็นการวิเคราะห์โดยเน้นที่เนื้อหาและรูปแบบของบทวิจารณ์ภาพยนตร์ โดยแยกออกเป็น

1.1 การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาบทวิจารณ์ภาพยนตร์ทุกเรื่องของสنانจิตต์ บางสพาน และสุทธากร สันติธวัช เพื่อค้นหาว่าตลอดการทำงานวิจารณ์ภาพยนตร์ไทยนั้น นักวิจารณ์ทั้งสองได้มีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้างในฐานะนักวิจารณ์ภาพยนตร์ ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดในการดูว่าทั้งสองมีหน้าที่อย่างไร ก็โดยการศึกษวิเคราะห์จากผลงานที่เขาทั้งสองได้ทำ ซึ่งก็คือ บทวิจารณ์ภาพยนตร์ แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์เชิงสัญวิทยา (Semiological Analysis) การวิเคราะห์ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่เรียกว่า "แบบตรวจสอบบทบาทหน้าที่ในบทวิจารณ์ภาพยนตร์ไทย"

1.2 เป็นการวิเคราะห์ว่าเมื่อพิจารณาตามแนวทางทฤษฎีการวิจารณ์ภาพยนตร์แล้ว นักวิจารณ์ภาพยนตร์ทั้งสองมีรูปแบบเป็นการวิจารณ์แนวทางใด นอกจากนั้นก็ศึกษาวิเคราะห์ การนำเสนอบทวิจารณ์การเข้าภาษาเพื่อสื่อความหมายและบทบาทหน้าที่ ซึ่งอาจจะนำวิธีการวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์บางส่วนมาจากข้อ 1.1 ผู้วิจัยได้เลือกบทวิจารณ์ภาพยนตร์มาเพียงเรื่องเดียว ที่นักวิจารณ์ทั้งสองเขียนวิจารณ์ตรงกัน (จากทั้งหมด 6 เรื่อง) ซึ่งก็ได้แก่ บทวิจารณ์ภาพยนตร์เรื่อง "ครึ่งเดียวก็เกินพอ"

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้มาเพื่อรองรับการวิเคราะห์ เนื้อหา และรูปแบบ เพื่อที่จะทำให้สามารถเข้าใจการทำงานวิจารณ์ภาพยนตร์ไทยของนักวิจารณ์ได้ละเอียดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์เนื้อหาของบทวิจารณ์ภาพยนตร์ไทยของสนานจิตต์ บางสพานและสุทธากร สันติธวัช ผู้วิจัยได้ออกแบบ ตารางเพื่อใช้ค้นหาและตรวจสอบการทาบทบาทหน้าที่ โดยยึดถือการแสดงออกทางด้านภาษาที่แสดงถึงเจตนาของนักวิจารณ์ภาพยนตร์ทั้งสองที่จะกระทำหน้าที่ต่างๆ ในบทวิจารณ์ภาพยนตร์ไทยทั้งหมดที่ทั้งสองได้เขียนวิจารณ์ การใช้แบบตรวจสอบ ดังกล่าวทำให้สามารถแยกแยะบทบาทหน้าที่ที่ปรากฏในบทวิจารณ์ ทั้งยังทำให้ทราบรายละเอียดว่าในแต่ละบทบาทหน้าที่นั้นหน้าที่ใดมีความสำคัญมากที่สุดและหน้าที่ใดมีความสำคัญรองลงไป โดยคิดออกมาเป็นร้อยละ อนึ่งในการจำแนกออกมานั้นเชิงที่วัดได้เช่นนี้ ผู้วิจัยมิได้ต้องการนำเสนอการวิเคราะห์ในเชิงสถิติ เพียงแต่ต้องการทราบการให้ความสำคัญของการทาบทบาทหน้าที่ในแต่ละส่วนเท่านั้น เพื่อการวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์เนื้อหาของบทวิจารณ์ภาพยนตร์ไทยของสนานจิตต์ บางสพานและสุทธากร สันติธวัช หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ก็คือ สารสำคัญของแต่ละตอน โดยมีการพิจารณาถึงข้อบทความประกอบไปด้วย นอกจากนั้นแล้ว หน่วยในการวิเคราะห์อีกแบบหนึ่งก็คือคำ ประโยค และวลี ซึ่งประกอบอยู่ในบทวิจารณ์ภาพยนตร์

แบบตรวจสอบบทบาทหน้าที่ในบทวิจารณ์ภาพยนตร์ไทย

บทวิจารณ์ภาพยนตร์เรื่อง

1. บทบาทหน้าที่ในการให้ข่าวสาร
 มี ไม่มี ข้อความ (ตัวอย่าง ครูวิบาก โคมหน้าหม่มของ
 สุรสีห์ ผาธรรม)
2. บทบาทหน้าที่ในการประเมินคุณค่าภาพยนตร์
 มี ไม่มี ข้อความ (ตัวอย่าง โดยรวม ๆ แล้วมันคืองาน
 ที่ดีอีกชิ้นหนึ่งของท่านมู๋)
3. บทบาทหน้าที่ในการชี้แนะแนวทางให้กับผู้สร้างภาพยนตร์
 มี ไม่มี ข้อความ (ตัวอย่าง ท่านทิพย์จะทำหนังโรมานซ์
 ก็ทำไปเถอะ แต่ในแนวทางนั้นท่านก็
 น่าจะสะท้อนสิ่งที่ดีงาม)
4. บทบาทหน้าที่ในการตีความ
 มี ไม่มี ข้อความ (ตัวอย่าง ขณะที่กรอบประตูก็ คือ
 สถานการณ์ที่บีบเข้ามาเรื่อย ๆ)
5. บทบาทหน้าที่ในการชักจูงใจ
 มี ไม่มี ข้อความ (ตัวอย่าง พลาดไม่ได้บอกกันได้เท่านี้
 จริง ๆ)
6. บทบาทหน้าที่ในการรายงานความเป็นไปในสังคม
 มี ไม่มี ข้อความ (ตัวอย่าง เรามีกะหรีเต็มบ้านเต็ม
 เมือง แต่เราลอกตัวเองว่าอาชีพ
 กะหรีผิดกฎหมาย)